

Kindermishandeling

Pollmann P.
Kindermishandeling inzichtelijk. *Vroegsignalering, onderzoek, diagnostiek, risicotaxatie.*

Assen: Van Gorcum, 2008: 312 blz. ISBN: 978-90-232-4396-0; prijs: € 42,50.

Dit boek over kindermishandeling is zonder meer een belangrijk boek. Het is goed dat artsen alert blijven voor de mogelijkheid van kindermishandeling, maar er zijn méér redenen waarom dit boek uitzonderlijk is. Het blijft niet bij de oppervlakkige schetsen van de problematiek: de lezer krijgt ook een raster aangeboden waarmee het risico op kindermishandeling in een gezin kan worden ingeschat.

Ook spreekt hier iemand met kennis van zaken, zowel wat ervaring als wat achtergronden vanuit de dynamische psychologie betreft. Ten slotte laat het ons niet onverschillig dat heel dit werk geleverd wordt door iemand die ook jarenlang als huisarts werkzaam was!

Verhalen uit de praktijk

Een eerste deel behandelt acht verhalen uit de praktijk. Het duurt dikwijls jarenlang vooraleer de hulpverlening kindermishandeling op het spoor komt. De auteur probeert telkens zo dicht mogelijk bij het verhaal te verklaren waarom het verkeerd liep. Op die manier komen een aantal constanten naar boven: het niet durven doorvragen, terwijl "...eenvoudige anamnestiche vragen doorgaans voldoende zijn om een hele wereld te leren kennen". Het betreft bijvoorbeeld vragen over de familiestructuur, waarbij je als arts niet enkel aandacht hebt voor de inhoud maar ook voor de vorm. Bij ouders die zich als 'ideaal' ervaren, zit bijvoorbeeld heel wat geweld. Hiermee raakt de auteur een tweede punt: bij mogelijke kindermishandeling moet je aandacht vooral uitgaan naar de ouders en niet zozeer naar de symptomen bij het kind. Kenmerkend is verder dat zij geen hulp zoeken; ouders die hun kinderen mishandelen, mijden juist hulp. Dit vraagt een specifieke aanpak.

Belangrijk voor ons, huisartsen, is om collega-hulpverleners in vertrouwen te nemen om vermoedens bespreekbaar te maken om zo de eerste stappen naar een doorgedreven onderzoek (vertrouwensartscentrum) mogelijk te maken. Pakkend is het verhaal van een huisarts die zich schaamde over de gruwelijke fantasieën die hij had over een patiënt en zijn nota's daarom verbrandde. Toch kwam de kindermoord uit!

Misschien is het belangrijkste dat ik uit dit boek leerde, dat je je als arts inderdaad niet moet schamen over fantasiebeelden die tijdens een raadpleging in je opkomen maar dat zij deel mogen uitmaken van het 'diagnostisch landschap'. Wat te denken van de gescheiden vader die onlangs met zijn 13-jarige dochter op het spreekuur kwam en heel gedetailleerd de menstruele problemen van zijn dochter beschrijft, terwijl het kind elk oogcontact met de arts mijdt? Wellicht is dit niets, maar mogelijk toch wel. Waakzaam blijven is wat ik uit het boek geleerd heb en vreemd genoeg voel je je daar beter bij!

Kindermishandeling op het spoor

Waar in het eerste deel de toon gezet werd door een aantal constanten te distilleren uit de praktijkverhalen, wordt in het tweede deel een raster ontwikkeld waarmee je als arts kindermishandeling op het spoor kan komen of het risico kan inschatten.

Er zijn vier stappen die je achtereenvolgens onder ogen neemt:

1. hoe is de persoonlijkheid van de ouders en hun onderlinge relatie;
2. wat zijn de kwaliteiten van de ouderkindrelatie;
3. hoe is het gezinssysteem op zich, intergenerationeel en maatschappelijk gezien;
4. hoe zijn de status en ontwikkeling van het kind (de kinderen) in biologisch, psychologisch en sociaal opzicht?

Telkens worden deze stappen uitvoerig toegelicht en bij elke stap worden een aantal vragen geformuleerd die je je als hulpverlener moet stellen. Uiteindelijk ontstaat een schema van de vier stappen, met het aantal positieve antwoorden per stap, aangevuld met drie vakjes: in het eerste schrijf je de eventuele feiten wijzend op mishandeling, in het tweede een inschatting van de herhalingskansen en ten slotte in het derde vakje een risicotaxatie. Het is duidelijk dat je als huisarts in het ontwikkelen van een dergelijke diagnostiek niet alleen kunt staan, maar door dit schema bij de hand te hebben kunnen artsen wel een grotere gevoeligheid ontwikkelen voor de problematiek.

Capita selecta

Het derde deel van dit boek wordt gevormd door enkele capita selecta. De auteur licht hier een aantal thema's toe, met uiteenzettingen over psychopathie, over de veranderingen door het internet, maar ook over de structuur van het verlangen of van de agressie vanuit een Lacanians perspectief. Hoewel ikzelf wel hou van filosofische

uitweidingen, waren toch vooral die stukken het sterkst die dicht bij de praktijk bleven. De wereld van de psychopaat, zoals in dit boek beschreven, was voor mij een blikopener en een uitnodiging om de verdere literatuur, door de auteur zelf geselecteerd, op te zoeken.

Het is zelden dat een (medisch) boek je in vervoering brengt maar dat was hier duidelijk het geval. De auteur biedt hier zoveel kennis, ervaring en wijsheid aan dat je het boek met een gevoel van dankbaarheid afsluit.

Voor wie zich verder een idee wil vormen over dit boek en over de methodiek om kindermishandeling op te sporen, bestaat er alvast de mooie website: www.k4kindermishandeling.nl

Tom Jacobs